

Biblioteca de Biblioteconomia i Documentació:
testimoni d'un segle de professió

Juny - juliol 2015

1915
2015

Facultat de
Biblioteconomia
i Documentació

Universitat de Barcelona

www.ub.edu/biblio

CRAI Biblioteca
Biblioteconomia

Entre els actes de celebració del centenari de la nostra Facultat, creada com a Escola Superior de Bibliotecàries per la Mancomunitat de Catalunya l'any 1915, no hi podia faltar una mirada a la biblioteca que ha acompanyat la institució en els nombrosos canvis de nom i d'adscripció, i ha estat part essencial de la configuració d'uns estudis que en el seu moment eren nous a Espanya i gairebé a Europa.

Fou a partir dels anys vint que la biblioteca d'aquella Escola va començar a adquirir les obres essencials per a la formació de les bibliotecàries, seguint les línies més innovadores de la professió, en la tradició de les biblioteques i escoles dels Estats Units i del Regne Unit. Aquesta constant ens permet mostrar avui una col·lecció històrica molt completa que ajuda a resseguir l'evolució de les ciències de les biblioteques, de la documentació i de la informació, a partir de les primeres edicions de les obres que l'han marcat. D'aleshores ençà, la biblioteca ha reunit un fons únic que té la particularitat de ser un fons creat a poc a poc, a mesura que la professió i les disciplines relacionades amb les biblioteques i la informació evolucionaven i adquirien caràcter científic.

La nostra rica col·lecció, doncs, conserva algunes de les publicacions que han contribuït de manera cabdal a aquesta progressió, i ens sentim orgullosos de mostrar-les al públic, en reconeixement de totes les persones que ho han fet possible.

Ernest Abadal
Degà

L'exposició

L'exposició vol mostrar aquestes fites de la biblioteconomia i la documentació, fent un recorregut cronològic per les obres fonamentals de la seva història. Cal tenir present també que, tot i algunes mancances significatives, no serà fàcil trobar una col·lecció similar en abast que ens pugui mostrar aquesta evolució. La nostra selecció se centra en obres fonamentals de les àrees nuclears de la professió –el concepte, la teoria i la pràctica de la biblioteconomia i la documentació, els processos de tractament i gestió dels documents– i en altres relacionades amb la formació i la professió. En haver de limitar la selecció a l'espai disponible, hem optat per no incloure-hi materials sobre la història del document, del llibre o de la impremta. Tampoc s'inclouen textos fonamentals sobre matèries de caire tecnològic o instrumental –informàtica, lingüística aplicada, estadística, dret, etc.– ni estudis sobre tipus documentals concrets.

Pel seu interès i per la seva raresa, hem volgut donar pes a les publicacions més antigues, que mostren l'estat de la disciplina fa un segle. Així, atesa la importància que van tenir en el moment de creació i consolidació dels coneixements, mostrem peces com les primeres edicions de Dewey, el *Traité de documentation* d'Otlet, o la CDU de 1907. Pels mateixos motius, hi ha menys representació dels anys posteriors als vuitanta, i l'exposició es tanca en els primers anys de l'actual mil·lenni, entenent que les grans obres d'aquest últim període són ja conegudes pels visitants i, també, que encara falta perspectiva per poder valorar-ne la significació.

Per la seva concepció lligada a la societat i per la seva tasca en el sector de la biblioteca pública, els fundadors de l'Escola i de la xarxa de biblioteques van seguir el model dels EUA i del Regne Unit també en la formació i, per tant, en la bibliografia que interessava d'adquirir. Malgrat això, a l'exposició abunda la bibliografia d'altres llocs d'Europa, especialment de França i d'Alemanya, sempre molt influents a casa nostra.

Del segle XIX al primer terç del segle XX

L'exposició mostra diverses obres del darrer quart del segle XIX, com alguns dels primers manuals científics de biblioteconomia, ja concebuts per i per als nous professionals bibliotecaris. També hi ha altres monografies que plantegen el servei modern de biblioteca pública, com les de Bostwick o Sayle, i alguns dels primers estudis de fora de l'àmbit anglosaxó, com les obres de Pellisson i Morel. Aquest primer bloc compta també amb obres fonamentals de l'etapa de consolidació de les tècniques de catalogació, classificació i indexació dels fons: les de Dewey i Cutter, l'edició original de la CDU d'Otlet, o l'adaptació que en va fer Rubió i Balaguer.

La importància de la biblioteca pública i els seus serveis està representada per les obres de Wheeler, Otlet i Wouter, i per altres molt vinculades a aquest servei, com les de Sears o Rubakin. També hi ha mostres de la primera edat d'or de l'associacionisme professional –una etapa de gran expansió i consolidació de les primeres revistes professionals–, o de les primeres activitats d'entitats com l'IFLA o la FID (primer IID), i dels plantejaments més moderns de la formació dels professionals, com l'informe de Williamson.

De les novetats dels anys trenta a la reconstrucció de la postguerra

Els anys trenta i quaranta veuen evolucionar la disciplina com una ciència més, amb metodologia i recerca pròpies. El plantejament de *The library quarterly* o l'ús del terme *library science* que fa Butler en són representatius. Coincideix amb un moment de novetats teòriques transcendents, com per exemple, les obres seminals de Ranganathan, Bliss o Otlet, que apunten noves línies de futur i posen els fonaments de la documentació científica i de l'organització del coneixement. La catalogació coneixerà una renovació amb les «normes vaticanes» de 1931, que serà continuada als anys quaranta pels crítics a la línia casuística que va desembocar, ja als cinquanta, en les obres de Lubetzky i els Principis de París.

Els difícils anys de la postguerra espanyola i la postguerra europea també afecten la nostra biblioteca: en comparació amb l'etapa precedent, es veu una menor presència de monografies d'altres estats europeus i dels EUA. Potser per proximitat i per l'eclosió de la disciplina en estats com Cuba, Mèxic o Argentina, hi ha un seguit d'edicions d'autors d'aquesta procedència que van influir en la biblioteconomia espanyola: Manrique de Lara, Buonocore, Sabor, etc., que seguien la tradició anglosaxona i, en algunes branques, incorporaven el bagatge francòfon. La represa europea posterior a 1945 es fa palesa en obres com el *Manifest de les biblioteques públiques* de la UNESCO o els plans per a les biblioteques públiques britàniques, que són exemples de canvi en un món totalment diferent.

L'aparició de la Documentació i de les aplicacions informàtiques

Els treballs sobre documentació, ja vista com una disciplina diferenciada de la biblioteconomia clàssica, comencen a fer-se presents: comptem amb «incunables» com les obres de Briet i Bradford. Posteriorment, la bibliografia recull la progressiva implantació de la tecnologia en tots els processos i tasques professionals, amb especial atenció als serveis d'informació i de consulta, i als instruments i sistemes que la faciliten, com les bases de dades; Foskett, Katz i, més tard, Webb en són representatius. Els vocabularis de recuperació, principalment tesaurus i algunes noves classificacions, aviat apareixeran al catàleg de la biblioteca, com la primera edició del *TEST* o de les obres d'Aitchison. Igualment, els diferents aspectes dels sistemes d'automatització es mostren amb obres pioneres com les de Shera o els informes sobre el projecte MARC.

Per proximitat, la bibliografia francesa té una presència important als anys seixanta i setanta, amb autors influents com Chaumier, Guinchat o obres que van servir de model, com *Le métier du bibliothécaire* o algunes publicacions de l'ABF.

També pot veure's l'eclosió del concepte i la disciplina de l'organització del coneixement, amb obres precursors com les de Bliss i Soergel o l'aparició d'ISKO i la seva revista, llavors *International classification*, o els seus congressos.

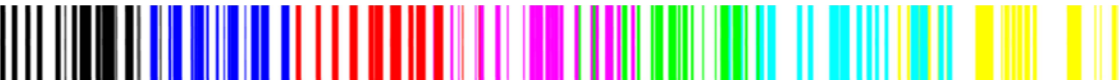

Dels vuitanta al final del segle

Cap als vuitanta, aquesta línia incorpora un seguit d'obres centrades en la recuperació de la informació i els vocabularis que la fan possible (Lancaster, Belkin, Langridge, Ingwersen), que donaran lloc a obres on una concepció global dels processos d'anàlisi, representació i recuperació integrarà els nous coneixements de la documentació, tornant a unificar conceptualment la disciplina, sense diferenciació per suports o nivell d'especialitat: Rowley, com després Taylor o Svenonius, representen aquesta línia integradora.

En fer-se més complexes les tasques, apareixen estudis exclusivament dedicats a la gestió i a l'administració dels serveis, dels espais, del personal, etc. Obres com les de Kohl o Stueart marcaran la manera de fer en molts centres. Finalment, en les últimes vitrines, es mostren exponents de línies de treball que s'han accentuat entre els vuitanta i els primers anys del nou mil·lenni, com l'ètica professional, juntament amb algunes manifestacions de l'activitat de recerca de la Facultat en diversos camps –des d'algunes revistes científiques a actes de congressos– que evidencien la continuïtat del seu esperit renovador.

Jesús Gascón
Comissari de l'exposició

Universitat de Barcelona

**Facultat
de Biblioteconomia
i Documentació**

Melcior de Palau, 140. 08014 Barcelona
Tel.: 93 403 57 70 · Fax: 93 403 57 72